

Stockholm 2020-07-13

Ramavtalsupphandling – konsulttjänster för projektering, Referensnummer 20/19

Sveriges Arkitekter har efter påpekanden från medlemmar tagit del av upphandlingsdokumenten avseende rubricerad upphandling och får efter genomläsning lämna följande synpunkter.

Upphandlingen sker som öppet förfarande enligt lag (2016:1145) om offentlig upphandling. Ramavtalet avser konsulttjänster för projektering inom tolv olika områden med löptid om två år med möjlighet till förlängning med ett plus ett år.

Avsteg från branschens standardavtal ABK 09

I de administrativa föreskrifterna görs ett antal särskrivningar, ändringar och tillägg i förhållande till bestämmelserna i branschens standardavtal för köp av arkitekt- och teknikkonsulttjänster, ABK 09.

Standardavtalet ABK 09 bygger på omfattande partsgemensamma genomgångar och har förankrats av huvudmännen i Byggnadets Kontraktskommitté, BKK. Sveriges kommuner och landsting är en av medlemmarna i BKK och har således företrätt kommunala och kommunala bolags intressen vid tecknandet av standardavtalet. Förordet till ABK 09 avslutas med följande text:

”Vid förhandlingsarbetet avseende ABK 09 har i övrigt målsättningen varit att utforma bestämmelserna på ett sätt som i lämplig omfattning och även utifrån ett övergripande branshperspektiv tillgodoser såväl beställarens som konsultens intressen vid genomförande av konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet. ABK 09 bygger på en rimlig balans mellan rättigheter och skyldigheter som syftar till en ekonomiskt optimal riskfördelning mellan parterna. Ändringar av dessa bestämmelser ska därför undvikas.”

Ovan citerade utdrag av förordet uttrycker tydligt att huvudmännen bakom ABK 09 anser att avtalet är ett väl balanserat standardavtal som innebär att både beställar- och konsultintressen i rimlig balans har tillgodosetts och att ändringar av bestämmelserna därför ska undvikas.

Förordsuttalandet syftar särskilt på generella och standardiserade avsteg från de fasta bestämmelserna i ABK 09, vilket denna ramavtalsupphandling är ett exempel på. Däremot kan det i ett enskilt uppdrag finnas skäl att göra avsteg från ABK 09.

Anbudsgivande konsulter i ramavtalsupphandlingar ska inte behöva acceptera av beställaren ensidigt fastställda generella avvikelser från ABK 09. Ett frångående av ABK 09 innebär att standardavtalets villkor förskjuts till en annan nivå än vad parterna bakom standardavtalet har haft som utgångspunkt och undergräver respekten för de gemensamt framförhandlade och överenskomna standardavtalsbestämmelserna.

I den nu aktuella ramavtalsupphandlingen har omotiverade särskrivningar, ändringar och tillägg till ABK 09 gjorts. Vid genomläsning är det framförallt ändringar och tillägg gällande rätt till uppdragsresultat och avbeställning som framstår som anmärkningsvärda.

Rätt till uppdragsresultatet

Följande omotiverade villkor avseende rätten till uppdragsresultat föreskrivs.

"AUC.71 Nyttjanderätt

Med ändring av ABK 09 kap. 7 § 1 föreskrivs följande.

Beställaren har rätt att fritt använda resultat av uppdraget inklusive rätten att använda för uppdraget utvecklade datafiler. Beställaren har således fri rätt att göra ändringar i ritningar och andra handlingar som uppdraget resulterat i.

Digital information och dataprogram som tillhandahålls av beställaren för uppdragets genomförande är beställarens egendom och får inte utan beställarens medgivande användas i annat sammanhang.

AUC.72 Äganderätt till originalhandlingar och datafiler

Med ändring och tillägg till ABK 09 kap 7 § 8 skall beställaren ha äganderätt till originalhandlingarna och till de datafiler och elektroniska konfigurationer som handlingarna framställts ur.

Med ändring och tillägg till ABK 09 kap 7 § 8 skall konsulten arkivera datafiler under minst 10 år från det att uppdraget är slutfört.

Om konsulten helt eller delvis använt material för vilken annan person eller företag har upphovsrätt, svarar konsulten för eventuella ersättningsanspråk från dessa."

Enligt ABK 09 har beställaren rätt att använda och kopiera uppdragsresultatet för det med uppdraget avsedda ändamålet. I normalfallet har handlingar upprättade för visst uppdrag mycket begränsad användbarhet i andra uppdrag. Enligt ABK 09 kap 7 § 1 ges beställaren möjlighet att återanvända enskilda lösningar.

Presumptiva anbudsgivare saknar möjlighet att bedöma konsekvenserna av gjorda ändringar.

Förutom att beställaren tillskriver sig en oinskränkt nyttjanderätt till allt material kräver beställaren även äganderätt till de datafiler som handlingarna framställts ur. Beställaren äger således rätt att utan ersättning överlåta eller nyttja konsultens i andra uppdrag. Dessa villkor är oacceptabelt dels på grund av att det är oförutsägbart för leverantören att förutse konsekvenserna av villkoren och för att de arbetsfiler som beställaren vill erhålla nyttjanderätt till ofta innehåller företagsspecifik information som saknar relevans för det aktuella uppdraget.

Att konsulten inte får nyttja arbetsresultatet utan beställarens godkännande är oacceptabelt. Det kan eventuellt vara befogat när det gäller upphandlingar av varor. Inom arkitektbranschen är det praxis att arkitektens yrkeskunns redovisas genom referenser till genomförda projekt. Konsekvensen av en sådan begränsning blir att en anbudsgivare som är bunden av motsvarande klausuler från tidigare beställare saknar möjlighet att kunna lämna ett konkurrenskraftigt anbud utan att dessförinnan ha träffat avtal om att få "marknadsföra" genomförda projekt. I sammanhanget framstår även det omotiverade kravet om tio års arkiveringsskyldighet och att konsulten ska svara för annan parts upphovsrätt i förhållande till beställaren som synnerligen oskäligt.

Det är även praxis i arkitektbranschen att arkitekt återanvänder framtagna lösningar eller delar av lösningar. En konsekvens ovan angivna villkor skulle kunna vara att arkitekten blir förhindrad att ta fram den optimala lösningen för uppdraget.

Avbeställning

Villkoren för eventuell avbeställning är omotiverade och oskäliga.

"AUC.64 Avbeställning

Med ändring av ABK 09 kap. 6 § 13 föreskrivs följande.

Beställaren har rätt när som helst, p.g.a. ändrade projektförutsättningar, ekonomiska skäl eller andra skäl, under projektets gång avbeställa sådana delar av uppdraget som inte genomförts. Konsulten äger endast rätt till ersättning för det arbete som nedlagts fram till och med avbrytandetidpunkten och för andra ersättningsgilla kostnader.

För det fall ett projekt återuppstartas efter ett avbrytandebeslut, har beställaren rätt att på nytt avropa nämnda uppdrag.

Med ändring av ABK 09 kap. 6 § 13 3 st. äger konsulten inte rätt till ersättning för utebliven vinst avseende sådan del av uppdrag som inte skall genomföras, i de fall avbeställning sker innan sådana delar utförs."

Någon motivering till varför konsulten, om förutsättningar härför föreligger, inte har rätt till utebliven skälig vinst anges inte och konsekvenserna av villkoret går inte att kalkylera.

Med hänvisning till vad som ovan anförts anser Sveriges Arkitekter att de avsteg, ändringar och tillägg till ABK 09 så som skett i denna ramavtalsupphandling inte är nödvändiga för att kunna upphandla arkitekttjänster för odefinierade projekt under ramavtalsperioden. AB Kristianstadsbyggen rekommenderas därför att låta standardbestämmelserna i ABK 09 gälla i stället för de omotiverade och oskäligen ändringarna.

Erfarenhetsmässigt kan dessa avsteg, ändringar och tillägg till ABK 09 innebära att ett antal seriösa anbudsgivare avstår från att lämna anbud. Detta kan i sin tur få konsekvensen att bolaget därmed riskerar att gå miste om "bästa" anbud.

Svar emotes.

Med vänlig hälsning
Sveriges Arkitekter

Rita Georgiadis
Förbundsjurist

Sveriges Arkitekter är intresseorganisation för alla Sveriges arkitekter, inredningsarkitekter, landskapsarkitekter och planeringsarkitekter. Förbundet har cirka 13 000 medlemmar. Sveriges Arkitekter har en bred agenda: från fackligt arbete och branschbevakning till professions- och arkitekturfrågor. Ett viktigt mål är att åstadkomma goda betingelser för medlemmarnas yrkesutövning och därmed för arkitektur och planering.